

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Цабека Катерини Євгенівни «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право

1. Актуальність теми дослідження

Зміни у антикорупційному законодавстві в 2014 році були пов'язані із прийняттям 26 жовтня 2014 року Закону України «Про запобігання корупції». Серед новел новоприйнятого законодавчого акту у сфері запобігання корупції в Україні стало введення визначення нового поняття – «правопорушення, пов'язане з корупцією», що до цього закріплення на законодавчому рівні не мало. До сьогодні законодавство України про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, зазнало фундаментальних змін та доповнень, і представлено досить великою кількістю законів та підзаконних нормативно-правових актів. Зокрема, основними законодавчими актами, якими визначено адміністративно-правові засади відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, є Кодекс України про адміністративні правопорушення та Закон України «Про запобігання корупції». Незважаючи на те, що за досить нетривалий період до національного законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, було внесено досить велику кількість вагомих новел, змін та доповнень, залишається ряд важливих аспектів, що потребують перегляду та удосконалення. Зазначене, зокрема, і обумовлює важливість, актуальність обраної теми та відповідно доцільність її комплексного дослідження.

2. Найсуттєвіші результати дисертації, їх достовірність і новизна, значення для теорії і практики

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлена наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією. У результаті проведеного дослідження дисертантом особисто сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема:

уперше:

– запропоновано під юридичним складом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, розуміти сукупність основних,

визначальних, юридично значущих ознак, за наявності яких протиправне винне діяння (дія чи бездіяльність) можна кваліфікувати як порушення встановлених спеціальним антикорупційним законом та іншими нормативно-правовими актами вимог, заборон та обмежень, за вчинення якого законом передбачено адміністративну відповідальність;

– виділено характерні ознаки адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, які класифіковано на загальні (характерні для всіх видів адміністративних правопорушень) та спеціальні (притаманні досліджуваному виду адміністративних правопорушень), зокрема, останні додатково класифіковано на обов'язкові та факультативні;

– кваліфікацію адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначено як діяльність спеціально уповноваженого суб'єкта щодо пізнання, аналізу та оцінки діяння (дії чи бездіяльності), змістом якої є зіставлення та співвідношення ознак вчиненого діяння (дії чи бездіяльності) до юридично значущих ознак (юридичного складу) адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначених чинним адміністративним законодавством, із відповідним процесуальним оформленням;

– обґрунтовано доцільність закріплення у спеціальному антикорупційному законі обов'язку вжиття належних заходів щодо збереження особою інформації, що стала їй відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків; відповідно у КУпАП передбачити адміністративну відповідальність за невиконання належних заходів щодо збереження особою інформації з обмеженим доступом, що стала їй відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків;

удосконалено:

– поняття адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, що доцільно визначити як протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність), що порушує встановлені спеціальним антикорупційним законом та іншими нормативно-правовими актами вимоги, заборони і обмеження, за вчинення якого законом передбачено адміністративну відповідальність;

– класифікацію адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, за наступними критеріями: 1) за юридичним складом; 2) за характером об'єктивної сторони; 3) за моментом вчинення;

– класифікацію юридичних складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, залежно від: 1) ступеня суспільної небезпеки; 2) структури складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з

корупцією; 3) наявності шкідливих наслідків; 4) особливостей конструкції складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;

- розуміння процесу здійснення кваліфікації адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;

- визначення кола суб'єктів здійснення кваліфікації адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією;

дістало подальшого розвитку:

- періодизація становлення антикорупційного законодавства в Україні та формування адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією;

- характеристика особливостей кожного структурного елементу юридичного складу адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, а саме об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта вчинення досліджуваного виду адміністративного правопорушення та суб'єктивної сторони;

- встановлення кваліфікуючих (визначальних) ознак окремих видів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- узагальнення досвіду зарубіжних країн із врегулювання та законодавчого закріплення особливостей відповідальності за діяння, аналогічні до адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, визначених українським законодавством;

- встановлення меж відповідності подарунків загально визнаним уявленням про гостинність, які запропоновано закріпити у примітці до ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції».

Таким чином, отримані в дисертаційному дослідженні нові науково-обґрунтовані результати значно поглиблюють існуючі знання про адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: гносеологічний, історичний, системно-структурний, формально-юридичний, логіко-семантичний, порівняльно-правовий.

Гносеологічний метод дав змогу розкрити мету, функції та ознаки адміністративної відповідальності за порушення, пов'язані з корупцією, встановити ознаки та юридичний склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також з'ясувати передумови здійснення кваліфікації такого виду адміністративних правопорушень (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2). За допомогою історичного методу було розглянуто становлення антикорупційного законодавства в Україні, зокрема, адміністративно-

правових засад відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією (підрозділ 1.2). Системно-структурний метод застосовано для класифікації ознак та видів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, адміністративних стягнень за їх вчинення, а також встановлення кола суб'єктів та комплексу дій зі здійснення кваліфікації адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (підрозділи 2.1–2.4). Формально-юридичний метод використано під час аналізу нормативно-правових актів, якими встановлено адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією (підрозділи 1.2, 2.1–2.4, 3.2). Логіко-семантичний метод загалом дозволив проаналізувати існуючі в науковій доктрині поняття та дефініції і сформулювати авторські визначення понять «адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією», «юридичний склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією», «кваліфікація адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією» (підрозділи 2.1, 2.2). Порівняльно-правовий метод використано з метою узагальнення зарубіжного досвіду правового регулювання відповідальності за діяння аналогічні до адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, визначених українським законодавством, та формулювання пропозицій щодо удосконалення законодавства України про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією (підрозділи 3.1, 3.2). В роботі використано й інші методи наукового пізнання.

Науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації склали наукові праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, адміністративного права, адміністративного процесуального права, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною базою дисертаційного дослідження є Конституція України, нормативно-правові акти національного законодавства, що визначають адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, а також нормативно-правові документи законодавства зарубіжних країн, якими регулюються питання відповідальності за діяння аналогічні до адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, визначених українським законодавством. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення судової практики у справах про притягнення осіб до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, довідкові видання, статистичні матеріали.

Обсяг узагальнених теоретичних та практичних матеріалів дозволяє стверджувати про достовірність і наукову обґрунтованість результатів виконаного дослідження.

Одержані результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані в:

- правозастосовній діяльності – з метою підвищення ефективності адміністративного судочинства, а саме: забезпечення єдності судової практики з розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією; всебічності, повноти та об'єктивності ухвалення судових рішень у такій категорії справ; додержання строків розгляду цієї категорії справ тощо (Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у діяльність військової прокуратури Харківського гарнізону);

- науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації є основою для розроблення подальших напрямків удосконалення адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в наукову діяльність Сумського державного університету від 02.09.2020 р.);

- освітньому процесі – в юридичних та інших навчальних закладах під час підготовки монографій, методичних рекомендацій, підручників, навчальних посібників із дисциплін «Адміністративне право» та «Адміністративне процесуальне право» (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в наукову діяльність Сумського державного університету від 02.09.2020 р.).

3. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності

Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правових засад проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні. Як за змістом завдань дослідження, так і за характером їх розв'язання та отриманими результатами дисертація «Адміністративно-правові засади проведення децентралізації органів виконавчої влади в Україні» повністю відповідає спеціальності 081 – Право. Крім того дисертаційне дослідження Цабеки А.В. виконано у межах науково-дослідної роботи Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Система критеріїв зовнішнього моніторингу діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової та економічної безпеки держави» (номер державної реєстрації 018U003575).

4. Кількість публікацій та повнота опублікування результатів дослідження

Основні положення дисертації викладені у 10 наукових працях, зокрема, 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав та 4 тезах на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам Наказу МОН «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. № 1220.

1. Цабека К. Є. Корупція як негативне явище: соціально-правові аспекти. Правові горизонти. 2018. Вип. 8 (21). С. 40–45.

2. Цабека К. Є. Правові засади адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 2. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2019/45.pdf.

3. Цабека К. Є. Юридичний склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. Держава та регіони. Серія: Право. 2020. № 2. С. 112–117. DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2020.2.19>.

4. Цабека К. Є. Деякі аспекти кваліфікації адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Юридичний вісник. 2020. № 2. С. 260–266. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1731>.

5. Kateryna Tsabeka. Practical aspects of application by the courts of Ukraine of legislation on administrative liability for corruption-related offenses. Visegrad Journal on Human Rights. 2020. № 3 (volume 2). P. 220–225.

6. Цабека К. Є. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією: зарубіжний досвід. Юридичний бюлетень. 2020. № 12. С. 127–133. DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.12.18>.

7. Цабека К. Є. Адміністративна відповідальність за вчинення корупційних правопорушень у контексті співвідношення з нормами ФСПА. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 18–19 травня, 2017 р.). Суми: СумДУ, 2017. Ч. 2. С. 54–57.

8. Цабека К. Є. Мета та функції адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства. Травневі правові читання: матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти (м. Черкаси, 7 травня 2019 р.). Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. С. 196–198.

9. Цабека К. Є. Щодо розмежування понять «адміністративне

правопорушення, пов'язане з корупцією» та «корупційне правопорушення». Сучасне правотворення: питання теорії та практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 5–6 червня 2020 р.). Дніпро: ГО «Правовий світ», 2020. Ч. 2. С 30–33.

10. Цабека К. Є. Адміністративне стягнення як міра відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією. Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 26–27 червня 2020 року). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 108–112.

5. Висновок

Вважати, що подана дисертація Цабеки Катерини Євгенівни «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією» за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам передбачених п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 року щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право.

Рецензенти:

**Доцент кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України**

О.М. Резнік

**Доцент кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент**

Т.А. Кобзева